

Andra Jacob Larionescu

Sociologie urbană

Orașul și problemele lui

LIMES

Andra Jacob Larionescu

Sociologie urbană

Orașul și problemele lui

LIMES
2016

Cuprins

Introducere	7
Concepte sau noțiuni folosite în sociologia urbană	11
Orașul preindustrial	27
Orașul industrial	29
Londra	31
Chicago	34
Școala de la Chicago.....	34
Fenomenul segregării rezidențiale în orașele industriale americane	37
Studiu de caz: Birmingham, Alabama	40
Studiu de caz: Detroit, Michigan	42
Ghetourile evreiești.....	43
Studiu de caz: Ghetoul evreiesc din Chicago la începutul sec. XX.....	43
Slum-ul	47
Caracteristicile unui slum nord-american – South End, Boston	49
O comparație între orașele nord-americane și cele europene.....	51
Studiu de caz: Parisul în perioada revoluției industriale	54
Studiu de caz: Evoluția cartierului Marais din Paris	57
Orașul colonial în sec. XIX - XX.....	59
Caracteristicile orașului colonial.....	60
Funcțiile orașului colonial	60

New Delhi	66
Hong Kong.....	67
Hill stations	68
Coloniile franceze.....	75
Fordismul.....	79
Utopiile urbane: Howard și Le Corbusier	83
Studiu de caz: Chandigarh, India	86
Orașul postindustrial și dezindustrializarea	89
Migrația internațională	95
Tipuri de migrație internațională	96
<i>Migrația forțată</i>	96
<i>Migrația ilegală</i>	96
<i>Migrația legală</i>	98
Impactul imigrației asupra țării de destinație:	99
<i>Efecte pozitive</i>	99
<i>Efecte negative</i>	99
Asimilarea imigranților	99
Aculturația.....	100
Teorii ale migrației internaționale	101
Migrație și dezvoltare.....	105
Globalizarea și dezvoltarea orașelor globale.....	107
Ansamblurile rezidențiale îngrădite (gated communities) ...	111
Studiu de caz: Gurgaon, India.....	114
Bibliografie	115

Concepte sau noțiuni folosite în sociologia urbană

În această secțiune vom explica conceptele sau noțiunile folosite în sociologia urbană, utile în abordarea unor teme de cercetare precum: studiul relațiilor de rudenie/ prietenie/ vecinătate/ profesionale, studiul traiectoriilor/ mobilității sociale, profesionale, familiale, rezidențiale, diviziunea socială a spațiului urban, segregarea urbană a grupurilor etnice, religioase sau a altor grupuri sociale (concepte: enclavă, ghetou), studiul comunităților de imigranți (studiul primei generații sau celei de a doua generații de imigranți), orașul ca spațiu al socializării, agenți și actori urbani (urbaniști, arhitecți, dezvoltatori), planificarea urbană (obiective, metode de intervenție, interese publice și private, raporturi de forță, transformarea urbană), renovarea, reabilitarea (gentrificare) urbană, centru și periferie, formarea și funcționarea cartierelor, formarea suburbiilor, modul de viață urban și suburban, calitatea vieții urbane, apropierea spațiului urban, formarea locului, spațiul public și spațiul privat, deteritorializarea și reteritorializarea anumitor activități din cadrul orașului, orașul și globalizarea (orașul global), persoanele fără adăpost, locuințele pentru categorii defavorizate (locuințe sociale, de urgență, adăposturi), economia informală, spații masculine și spații feminine, viața de noapte a orașului, investițiile imobiliare, violența și criminalitatea urbană, poluarea (fonică, a aerului, a apei), transportul urban, navetiștii și migrația rural-urban etc.

Orașul preindustrial

În Evul Mediu, țesutul urban reflecta viața socială și economică a orașului, precum și structura socială a acestuia. Orașul era împărțit în zone, după ocupațiile locuitorilor. Deosebim astfel zone specifice anumitor bresle (sticlarii, țesătorii, fierarii etc.), deoarece aceștia locuiau și lucrau în aceeași clădire, nu exista o separare a diferitelor funcții.

Întâlnim însă și un alt tip de segregare spațială, după poziția ocupată în cadrul ierarhiei sociale. Cu cât un individ deținea o poziție socială mai importantă, cu atât locuința acestuia era mai impunătoare, fiind amplasată în centrul orașului. Nu exista însă o clasă mijlocie. Clasa de sus era reprezentată de prinți, lorzi, cavaleri, iar clasa de jos de țărani, muncitori și artizani. O dată cu dezvoltarea comerțului, apare o nouă elită, cea a comercianților și oamenilor de afaceri ce marchează trecerea de la orașul feudal la cel industrial.

Statutul unui individ era atribuit de la naștere și nu câștigat prin merite sau calități personale. Statutul era vizibil atât în stilul de viață al acestuia, cât și în tipul de locuință. Cea mai comună formă de mobilitate socială ascendentă era întâlnită în cazul fiilor de țărani ce reușeau să intre într-una din breslele orașului (angajându-se ca ucenici). Nu era ușor să pătrunzi într-o breaslă dacă părintele nu aparținea de ea (deprinderea unui meșteșug se transmitea din tată în fiu). De obicei între membrii breslelor fie existau legături de rudenie, fie aceștia aparțineau aceleiași etnii.

Familia lărgită era o formă de asigurare socială (tinerii aveau grijă de cei în vârstă). În plus aceasta asigura mâna de lucru necesară în atelierele sau fermele locale, uneltele folosite în

agricultură fiind primitive, sistemul de producție depinzând de puterea oamenilor și animalelor.

În rândul maselor, tradițiile erau transmise de la o generație la alta prin viu grai, prin intermediul cântecelor, proverbelor și legendelor, în timp ce în rândul elitelor, acestea se transmiteau și pe cale scrisă. Indivizii din clasele de jos erau influențați de biserică, rude sau bresle.

Fiecare oraș era legat de hinterland-ul său. În piață sau în centrul comercial se schimbau mărfurile. Orașele medievale erau înconjurată de ziduri de apărare, fapt ce împiedica extinderea necontrolată a zonei urbane.

Orașul industrial

Marea Britanie este prima țară afectată de industrializare, ca urmare a declanșării revoluției industriale de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Dacă la începutul sec. XIX aceasta se prezintă ca o țară preponderent rurală, la începutul sec. XX, devine predominant urbană. Manchester – prototipul orașului industrial – este primul oraș afectat de revoluția industrială. Densitatea populației crește foarte mult datorită migrației forței de muncă, dinspre zonele rurale spre cele urbane. În această perioadă relațiile sociale devin anonime, superficiale, efemere, utilitariste, iar presiunea comunității scade.

Inventarea motorului cu aburi precum și asocierea între știință și tehnică (mai ales în ceea ce privește folosirea energiei) constituie principalii factori ce au condus la creșterea productivității, munca manuală fiind înlocuită de mașină. Tot acum se afirmă noua clasă socială urbană: burghezia. Aceasta deține capitalul și principalele mijloace de producție în sectorul industrial, comercial și bancar.

Începutul erei industriale (sfârșitul sec. XVIII și începutul sec. XIX). În această perioadă apare motorul cu aburi folosit atât de locomotive cât și de vapoare, combustibilul utilizat fiind cărbunele. Tot acum este introdus iluminatul stradal cu gaz. În oraș, deplasarea este asigurată de tramvaiul tras de cai. Anumite activități industriale sunt amplasate pe malurile râurilor datorită costului redus al transportului pe apă. Fabricile sunt multietajate și locuințele muncitorilor amplasate în apropierea acestora deoarece majoritatea se deplasează pe jos către locul de muncă. Prin urmare, fabricile își selectează angajații din rândul populației cartierului în care sunt situate.